

Netici, Dauka, netici vēl!

Būt dullam latviešu ausīs vienmēr ir skanējis vairāk kā kompliments. Pēc Nacionālā teātra Dullā Daukas – vēl jo vairāk.

UNDĪNE ADAMAITE

KDi

28. septembris

DULLAIS DAUKA LATVIJAS NACIONĀLAIS TEĀTRIS REŽISORS JURĢIS LŪSIS ★★★★★

Sākšu ar darvas pikucīti, lai pēc tam nemaitātu savu saviļņojumu par izrādi. Ne reizi vien ir nodomāts, cik Nacionālā teātra Jaunā zāle ir nepiemērota un smagnēja mākslas norisēm gan no skatītāju, gan aktieru pozīcijām, bet šoreiz tas griezās visās maņās gluži kliegsoši. Izrādes finālā, kad Kārļa Reijera Dullā Daukas brīvais gars izlaužas Visuma bezgalībā, zemie griesti ar nesakarīgajiem izbīdījumiem fiziski ir izjūtami kā kaitējums. Tagad šī brīnišķīgā izrāde ir nedaudz kā iebāzta kolbā un aktualizē nepieciešamību pēc laikmeta prasībām atbilstošas tā saucamās melnās kastes zāles, kuru Nacionālais teātris vēl gaida.

Šķiet, arī scenogrāfes un kostīmu mākslinieces Ildzes Jurkovskas fantāzija objektu teātra un optisko ilūziju laukā pilnasinīgāk būtu varējusi izpausties plašākā telpā. Liela nozīme izrādē ir gaismotājas Lienītes Slišānes un komponista Henrija Poikāna niansētajam darbam.

Nezinu, ko teiks īstā Skolas somas publika, bet mana vakara jaunieši, kas bija atnākuši ar radiniekiem un, visticamāk, tā dara jau no bērna kājas, bija pati uzmanība. "Man patika" – pēc izrādes saklausīju dažas īsrecenzijas un saskatīju apgarotas, domīgas sejas.

Režisoram un dramaturģam kopā ar aktieriem – Kārli Reijeru, Ivaru Pugu un Elzu Rūtu Jordāni, kurai Nacionālajā teātrī sākusies pirmā sezona, – ar nelieliem atsvešinājuma efektiem un komentāriem ir izdevies sasiet Sudrabu Edžus 124 gadus seno vēstījumu ar šodienas cilvēka

izjūtām. Patiesībā – ar visu laiku urķiem un meklētājiem, man bija jāprāto arī par deviņgadīgo Koperniku, Galileju un Einšteinu.

Aktieri izrādes sākumā nostājas skatītāju priekšā ar saviem īstajiem vārdiem, žigli sadala lomas un vienkāršiem vārdiem pastāsta, ka šis tas būs no seniem laikiem, šis tas – no Sudrabu Edžus laikiem un šis tas – ārpus laika. Notiek it kā līdzināšanās rituāls – mēs visi stāvam uz vienas zemes un pilnīgi neviens, ne jauns, ne vecs, nezinām, kas ir aiz tās svītras, kur jūra saiet kopā ar debesīm. Te nav gudro skolotāju un mācāmo / pārmācāmo jauniešu, lai gan izrādē režisors ir saglabājis Sudrabu Edžus laika bērnu audzināšanas paražas, kas mūsdienu acīm var šķist pārāk varmācīgas.

"Laikmetīgs stāsts par plašākas patiesības meklējumiem, kas cilvēkiem bijusi svarīga visos laikos, neatkarīgi no laikmeta sociālās realitātes," – izrādes anotācija nemāna. Par to, kas atrodas "aiz horizonta" dažādās vārda nozīmēs. Par to, cik svarīgi ir lietot savu prātu un uzdot jautājumus tik ilgi, kamēr esi jautāto patiešām sapratis. Tas ir laimīgs smaids no dvēseles dzīlēm, kurā atplaukst Dauka, kad beidzot ir pats izdomājis, kā tā Zeme riņķo ap Sauli. Lai tā apakšbikšu šūšana un govju ganīšana drusku pagaida. Kārlis Reijers saviļņo ar izrādē *Puika, kurš redzēja tumsā* jau apliecināto dvēseles nopietnību. Jurģa Lūša interpretācijas skaistums ir tajā, ka režisors un aktieris Dullo Dauku nerāda kā kādu niekkaļbi, Puķu Ansi, kuram nevar uzticēt nevienu darbu. Stilizētā lidotāja tērpā Dauka ir reizē gan sapņotājs mākslinieks, gan topošs zinātnieks. Viņa stūrgalvīgā zinātkāre un domu neatkarība mūsdienu realitātē, kad atkal ceļas jauns māņticības vilnis, ir īsts dārgums.